

VĚTA JEDNODUCHÁ

- OPAKOVÁNÍ UČIVA 7. ROČNÍKU

Základní škola a Mateřská škola, Otnice, okres Vyškov

Mgr. Hana Třetinová

Číslo a název klíčové aktivity: III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Interní číslo: **VY_32_INOVACE_CJ.HT.8.10**

Věta dvojčlenná, jednočlenná a větný ekvivalent.

Dvojčlenné – mají část podmětnou a přísudkovou (i věty s nevyjádřeným podmíněm).
Např. : Děti čtou. (já) Čtu.

Jednočlenné – mají jeden základní větný člen (neobsahují podmět). Jsou to věty, jejichž základní člen je vyjádřen určitým slovesným tvarem a nemůžeme do nich doplnit podmět.

Např. : Prší. Z komína se kouřilo.

Základem je slovesný tvar určitý ve 3. osobě č. jed.

Tyto věty nejčastěji vyjadřují :

- **přírodní děje** (*Hřmí.*)
- **tělesné stavy** (*Bolí mě v zádech. Bylo mi lépe.*)
- **duševní stavy** (*Stýská se mi. Je mi veselo.*)
- **smyslové vjemy** (*Zvoní.*)

1. Úkol

a) Rozlište věty dvojčlenné a jednočlenné :

Ve středověku nebyly bratrovražedné boje o trůn žádnou výjimkou. Na dovolené nám celé dva dny přšelo. Přijďte brzy. Vstupné je dobrovolné. Kdy se vrátíš ? Anetu silně píchá v uchu. Martin odjel na celý týden do Londýna. Zdence bylo najednou smutno. Na vysokém komíně si udělali hnízdo čápi. V dáli hlasitě zahřmělo. Na silnicích často dochází k nehodám. Strýček Milan rád chodí chytat ryby. Znam celou jejich rodinu. V kamnech praská.

b) Ve větách jednočlenných označte základní člen.

c) Věty jednočlenné změňte v dvojčlenné a určete v nich základní skladební dvojice.

Výpovědi, **jejichž základem je jiný výraz než určitý tvar slovesný**, označujeme jako **větné ekvivalenty**.

Základem může být :

- **infinitiv** – často vyjadřuje rozkaz, *např. : Zastavit! Sednout!*
- **jméno** – podstatné nebo přídavné jméno :

Podstatné jméno je nejčastěji :

v 1. pádě - *např. : Vchod; Válka s mloky; Václavské náměstí; Babička; Ovoce a zelenina*

- označuje názvy, nadpisy, tituly a hesla

v 5. pádě – *např. : Pane Havránku; Milá babičko.*

Větné ekvivalenty s **přídavným jménem** vyjadřují hlavně hodnocení, *např. : Velmi krásné; Výborné; Příliš jednoduché*

- **příslovce** – *např. : Velmi dobře; Rychle; Zcela špatně*
- **citoslovce** – *např. : Hurá; Crrr; Běda !*
- **částice** – *např. : Ano; Ne; Zajisté.*

2. Úkol

Následující věty dále rozvíjejte (podtrhněte věty jednočlenné) :

Martin sbírá. Prší. Foukalo. Mirek píše. Děti si hrály. Sýkorky se slétaly. Mrzlo. Jirka přijel. Zahřmělo. Věra pije. Jablka se červenala. Sněží. Lidé se sešli. Je chladno. Hanka se směje. Je pozdě.

3. Úkol

Obsah vět jednočlenných a větných ekvivalentů vyjádřete větami dvojčlennými :

Např. : Sněží – Padá sníh.

Je mi smutno.

Z komína se kouřilo.

Zahřmělo.

Sednout !

Velmi se nám tu líbí.

Je pěkně.

Blýská se.

Bylo slyšet hudbu.

Začíná se stmívat.

Už dlouho prší.

Pozor na vlak !

Výborně.

4. Úkol

Utvořte následující věty tak, aby měly nejméně pět slov :

Jednočlennou :

- a) slovesnou _____
- b) Infinitivní _____
- c) Jmennou _____

Dvojčlennou : _____

5. Úkol

Určete, které věty jsou jednočlenné (J) a které dvojčlenné (D) :

Dnes na hradě zavřeno!(vyvěšená tabulka) Půjdeme se koupat. Křik se ozýval všude kolem mě. Bylo teplo. Jede se k rybníku. Na hrázi jsme se svlékli do plavek. Nejdříve nasvačit ! Nikdo z plavců neměl ani kousek jídla. Jen Bohoušek začal slavnostně kousat chleba s máslem a ředkvičky. Hop do vody, Bohoušku! Ozvalo se žbluňk. Pomoc ! Se zachraňováním Bohouškova života jsme už měli své zkušenosti. Po vytažení na břeh bledý Bohoušek plival kolem sebe vodu. Bylo mu zima. Zábly ho nohy. Plavci dostali kousek Bohouškova chleba a ředkvičku. Opatrně skákat ! S drobečkem v žaludku jsme naskákali do vody. Nádherný výlet na Křivoklát !

6. Úkol

Nahrad'te věty jednočlenné větami dvojčlennými a naopak :

- Včera celý den pršelo.
- Na horách už padá sníh.
- V zimě se brzy stmívá.
- Neočekávaně zahřmělo.
- Bylo užito všech prostředků k získání finanční podpory pro postižené povodní.
- Schyluje se k bouřce.
- Platit za oběd !
- Zdeňkovi u nás nechutnalo.
- Dobrou noc.

7. Úkol

Utvořte následující věty tak, aby měly nejméně pět slov :

- Jednočlennou :
 - a) slovesnou
 - b) infinitivní
 - c) jmennou
- Dvojčlennou :

CITACE :

KVAČKOVÁ, PhDr. Jaromíra. *Opakujeme češtinu v 8. ročníku (1.díl) : Přehled učiva, pravopisná cvičení, diktáty*. 1. Brno : Nová škola, 2000. 72 s. ISBN 80-7289-030-1.